

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Lancicii E Societate Iesv Opvscvlorvm Spiritvalivm
Tomvs ...**

Łęczycki, Mikołaj

Antverpiae, 1650

Magis sint addicti laboribus, dum laborandum est, quàm orationibus, si
excludant labores. Cap. III.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78821](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78821)

h. ad
p. p.
10.
13.
14.
L. libel.
7. n. 11.
R. 1. p. 10.
15. a. j. i.

manalis es. (alloquitur seculares) *sedens psalle: si non vi ore psallere hoc facias mente.* Quanto ergo magis id Religiosis faciendum? Imitentur boni fratres Matrem S. Gregorij Nazianzeni, qui or. in funere Patris de ea sic ait: *Ita domum suis aduixit curis & cogitationibus, tanquam pia esse ignoraret: ita autem Deo & rebus operam intendit Diuinis, vt licet plurimum a curâ abesset domestica (scilicet iis temporibus, quibus orationi vacabat) neutrum tamen offenderetur propter alterum, sed pariter ambo perfecterentur.* Adiungendi sunt ergo laboribus externis manuum, vel pedum, pij deuotionis affectus, & veluti aureo annulo laborum, pretiosum lapidem deuotionis inferant, vt labores eorum sint magis Diuinæ Maiestati accepti. Nā, vt monet S. Bernardus, *Serius animus & prudens, ad omnem se comparat laborem, nec in eo dissoluitur, sed per eum magis in seipsum colligitur, qui semper pra oculis habens, non tam quod agit, quam quod agendo intendit, omnis consummationis attendit finem.* Dixi, etiam labori pedum adiungendum esse pium aliquem deuotionis affectum, saltem illum supra commemoratum, vt singulos passus, quantum fieri potest Deo offerant, dicendo mente: *Propter Te:* Nam & tales labores pedum, sunt quædam oratio Deo acceptissima; Ostendit hoc Deus olim cuidam Eremitæ, & nostro fratri Coadiutori Alphonso Rodriguez. Eremitæ quidem seni qui longè habebat aquam à cellula sua per duodecim milia: vbi dum semel iret haurire aquā, defecit. & dixit: *Quid necesse est, vt hunc laborem partiar: renio & habito circa aquam hanc.* Et cum hoc dixisset, conuersus vidit quendam sequentem se, & numerantem vestigia sua. Interrogauit autem eum dicens: *Quis es tu? & ille dixit: Angelus Domini sum, & missus sum numerare vestigia tua, & dare tibi mercedem.* Quod cum audisset senex, forti animo factus proptor, adhuc longius posuit cellam suam ab aquā illā: vt plures sibi coronas in celo pararet, per plures passus, quos fecit postea, cellā ad locum remotiorem transferat. Si ergo passus hi, ob proptij corporis commodum & refrigerium, ab Eremita (& quidem, vt historia habet, non vsquequaque libenter) facti, digni fuerunt qui in librum Dei manu Angelicā referrentur, quanto magis digni sunt ij, qui à Laicis fratribus fiunt, in commodum fratrum, vel infirmorum, aliorumque; sicut dum sacerdotes confessionis causā, vel alterius negotij exeuntes comitantur, aut pedibus itinera longiuscula conficiunt, præsertim difficili tempore, ob æstum solis nimium, vel frigus acre, aut pluias frequentes, & viam iurulentam aut montanam: Quocirca cum noster Alphonso Rodriguez semel comitatus fuisset quendam nostrum Patrem ad longiusculum spatium & ascensu difficile, Beatissima Virgo Maria in medio itinere ei apparuit, & frontem eius sudantem candidissimo linteo absterxit, vt scribitur in eius vita.

Non timeant ergo Fratres distractiones mē-

Lancicij Opusc. Tom. 2.

tis, dum laborant domi, immodò dum foras prodeunt ad forum, comparanda alicuius rei gratiā, vel vt comitentur alios ob pia negotia. Nam, vt benè dicebat noster P. Balthasar Aluarez, *Ij Vit. c. 7. qui ex obedientia Domini exeunt ad agendum cum proximis, nec fidem domi relinquunt, experiantur gratias, iucundissq; lucis ac deuotionis alimentum, quam si se domi continerent. Id enim significat Psalmista cum dicit: Qui descendunt mare in nauibus, facientes operationes in aquis multis: ipsi viderunt opera Domini, & mirabilia eius in profundo.* Inter modos autem orandi tempore laborum, pulcher valdè est ille, què etiam adhibebat Ioannes Ximenez supra laudatus, noster Coadiutor, vt scribitur in vita P. Balthasar Aluarez. *Nam ex pradio ad Collegium rediens, & aliquid portans, præter exercitium orationis, se ipsum interrogabat, sibiq; respondebat. Exempli causa: Quo vadis Ximenez ad Collegium vt paululum ibi quiescam. Quod si statim atque peruenis iubereris hunc aut illum laborem subire: respondebat. Non inebunt, quia sum valde defatigatus. Quod si nihilominus id facere iubereris: dicebat libenter faciam. Idq; statim confirmans dicebat: Vtinam Deus meus, id iubeat. Nec raro, Deo ita volente, vt eius desiderio satisfaceret, euenit, vt statim atque satisfatus ex campo redibat, id ipsum ei faciendum imponeretur, de quo ipse in itinere ratiocinabatur: & tunc id faciebat promptissimè ac diligentissimè: & nominatim, si finium ex stabulo auferre, aut communia loca purgare, aut huiusmodi officia vilia præstare iuberetur, ad que vt se magis mortificaret potius quam ad alia propendebat.*

Et infra p. 339. de eo scribitur: *Ad particulares actiones & occupationes, particulares etiam considerationes adhibebat. Quando ascendo, inquit, sequor Beatissimā Virginem & S. Iosephum euntes in Aegyptum, quibus me offero, vt operā meā in re aliqua vtiatur: quando autem descendo, redeo cum eisdem in Nazareth. Et hac ratione, piam semper aliquam considerationem inueniebat suis occupationibus accommodatam. Et ad eam mente eleuabatur, dum aliquid ad Collegium ex pradio veheret, vt non satis atenderet, quomodo currum dirigeret, ac propterea semel rota transiit super quandam puellulā, nullum tamen ei intulit detrimentum. Nam cum hoc vidisset Ximenez, Domino Deo illam commendauit, dicendo tantum: Iesus se adiuet, vt scribitur pag. 340. c. 45. Ita Deus orationes laboribus adiunctas remuneratus est.*

CAPVT TERTIVM.

Magis sint addicti laboribus, dum laborandum est, quam orationibus, si excludant labores.

MAgis sint dediti & addicti laboribus corporis, quam orationibus; & tēpore laboribus destinato, vel aliis externis occupationibus, nō vacent orationi soli, omittis laboribus. Causa huius rei est, Dei voluntas: qui cum illos vocarit ad vitam actiuam, non ad contemplatiuam, vt habetur in eorū Reg. 2. in laboribus magis ver-

fari debent, qui sunt proprii vitæ actiua; quam in orationibus, quæ ad vitam contemplatiuam spectant. Quæ de re extat bona doctrina P. Balthazaris Aluar. qui aiebat: *Orationi recollecta trade te, prout tempus suppetet. Si multum suppetet, multum in ea expende; sin exiguum, hoc ipsum tribue illi libere: præstat enim obseruat à Dei lege, diuidere cum ipso quod ille dederit, quam furari (tempus destinatum pro laborando) ut possum multum offerre (orationis) Scriptum est enim Is. 65. 3. quod ipse Deus odio habeat rapinam in holocausto: ac proinde etiam odio habebit, si tempus obedientie subtrahas, etiam ad orandum & sacrificandū. Et multo magis cum ipso orare, sit esse cū Deo: quod si aliquo tempore, ille operā tuā vult in aliis rebus vitæ, ipsum hoc tempore defraudare, iam non erit ipse tecū.*

17. *Et si ille tecum non sit, quomodo tua solitudo poterit esse oratio: Præsertim quia labores ipsi eorum, ob Dei reuerentiam & amorem suscepti, hoc ipso sunt quedam practica oratio, etiā si aliis deuotionibus non condirentur, præter hanc omnium excellentissimam intentionem, quæ facit, ut labores eorū eleuentur ad perfectionem vitæ contemplatiuæ. Oblatio enim hæc istius intentionis, est actus vitæ contemplatiuæ, maioris perfectionis quam sit oratio, cum sit actus charitatis, quæ est perfectior virtute Religionis, cuius actus est oratio. Notent hoc bene, quia est res magni solatij.*

Wading. Meritū ergo B. Aegidius Laicus, S. Fratris, socius dilectissimus, cui dā Fratri, cum ei conquestus fuisset, iustum se à Guardiano, ire mendicatum panem: cum tamen ipsi videretur longè præstabilis vacare precibus, quam petendus elemosynis, respondit: *Necdum didicisti, quid sit orare Deū. Vera enim oratio est, si subditus pareat voluntati Superioris sui. Est autem non obscurum superbia argumentum, si quis nolit caput suum subdere obedientia iugo, sed illud potius ei subducere conatur, ut aliā gradiatur viā, quæ ei perfectior videatur. Et tamen videmus, ut bos iugum patitur imponi collo suo, horrea frumento compleri. Certè si quis eā foret animi deuotione, & tam excellenti gratiā, ut cum Angelis loqueretur, si tamen acciretur à Superiore suo, illico omisso Angelorū colloquio, faceret quod iubere volet Prælati sui.*

Ibi. n. 27. *Alia vice, cum quidam frater conquereretur, quod ad eum compelleretur externis vacare laboribus, ut vix posset persolvere preces suas, dicebatq; se propterea velle petere eremitorium, ut posset illic Domino in pace & tranquillitate seruire. Respondit ei Aegidius: Si eas ad Francorum Regem, dicasq; ei, ut numeret tibi mille libras argenti, putasne iure illum dicturum tibi, te quibusdam agitari furis talia ipso petentem, cum nullam ei naturæ uerū operam: Si vero magnos quosdam & arduos eius causa exantlaeris labores qui tali sint premio digni, fideliter iam & meritò tantam pecunie vim posses ab eo exigere. Si vis igitur in precibus tuis audiri à Deo, primam illius causa laborandum tibi erit. Longè autem plus meriti habet vnum opus bonum pro alterius factū voluntate, quam duo propria. Si quis tibi restitueret manus, oculos aut alia quibus oratus esses membra, cupidè sanè illi totā vitā inferires, ne eius beneficiis ingratus habereris. Et ecce præpetens Deum dedit nobis ma-*

nus, pedes, oculos, cuncta & spiritalia & temporalia bona, nec tamen illi inferire volumus. Sic etiam S. Ildorus Pelusiota S. Chrysostr. discipulus, Abbas multorum Monachorum: *Oratio, inquit, non nullis verbis, sed probis potius actionibus dirigitur. Videtur enim quædam modum diuinitus vir David, secundum innocentiam suam, iudicium de se ferri postules: & pietatis plenissimus Ezechias, pietatem suā ac religionem Deo supplicem offerat: & viduas topentes mulieris de sumpta virtutes ac præclaras actiones ad deprecandum adhibeant. Si ad eundem modum precationem tuam expleras: (hoc est, vitam bonam, iuxta conditionem tuam) ad Deum rectè contendet, ac iustitiam tuā tanquam lucem educes, & iudicium tuum tanquam mercedem. Deinde si adiungant pios affectus deuotionis, laboribus dum in vacant, adhuc ob illos affectus, labores eorum sunt quedam practica oratio, quippe per orationem animantur quodammodo, sicut corpus nostrum animatur ab anima: Et hanc ob causam sancti Patres aiunt illos semper orare, qui semper bene operantur, & satisfacere Christi Domini merito cum dixit: *Operari semper orare, & non deficere. Luc. 18. 1. Cum ergo labores Laicorum fratrum, suscepti, & continuati propter Deum, seu, ut dicitur in prima eorum Reg. Ob Dei amorem reuerentiamq; elaborati, sint opus bonum, immò supernaturale ob intentionem supernaturalē, & si habeant adiunctos pios deuotionis affectus, iuxta Cap. Secundum, sint valde opus bonum; illi, qui semper hoc modo suis se impendēt laboribus, semper orabunt, & quidem perfectius, quam si in templo vel angulo aliquo recitent aliquas preces vel Rosarium, quia præter illos deuotionis affectus, qui sunt ipsissima oratio, adiungunt laborem manuum tanquam ab illis distinctum, purā intentione ob Dei amorē & reuerentiam susceptum, qui labor, est actus nobilissimus & valde meritorius, etsi non haberet adiunctā aliam orationem & frequentationem piorum affectuū. Contenti ergo esse debent, dū propter labores sibi à sanctā obedientiā iniunctos, non poterunt diutius orare uti vellent, post redditum statum orationis pensum: sibiq; putent dictū à Deo, id quod P. Balthazari Aluar. dictum est. *Com enim apud Deum conqueretur de defectu temporis ad orandū, extra tempus transactæ meditationis matutina; factū est verbum Domini ad eum: *Equiesce, & satis tibi esse existima, quod vitæ operā tuā, etiā si non sis metū in oratione. Ex quo ipse qui tuus mās & hilaris. Sed etsi non orabunt prolixè extra matutine orationis tempus, bene possunt (vni multi in nostra Societate faciunt) extra laborum manualium tempora, feruenter orare & cogitare de Deo, dum è cubiculo exeunt, dum ad illud redeunt, dum aliquem extra Domicilium comitantur, dū Socios, quem comitantur, sua negotia expedit. Sic P. Balth. Aluar. Cum esset Nouitius & studiosus, Patre aliquem comitaretur, toto illo tempore, & quædam Patre negotia sua peragebat, semper ipse orationi attendebat.****

Et similiter, cum faciebat iter, semper orabat: ac propterea dicere solitus erat, esse bonum, quod quis alium comitur, aut iter faciat, quia tamdiu licet semper orare. Ita c. 3. eius vitæ scribitur p. 24.

Sic ille Monachus Cisterciensis cum in nocte Assumptionis B. V. M. extra Monasterium oues custodiret iussus, qui libentissimè in Monasterio Divinis laudibus, vna cum aliis eiusdè Monasterij Religiosis, interfuisset, auditò ad Maritimum signum, versus illam partem in qua Monasterium erat, omni affectu Salutationem Angelicà (neq; enim alias Virginis preces norat) sepius in agro repetebat per totam noctem & diluculi partè, sine tædio. De quo S. Bern. Deo reuelante edocuit, mane illud in ser. ad Fratres dixit: Scire vos volo, vnum ex Fratribus, quem obedientia hac nocte sub dio in syluis sancta festiuitatis gaudia celebrare cogit, tam deuotum; tam festiuè Domina nostra matutinarum excoluisse seruitium, vt nullus quantumcumq; suspensa contemplatio, seu intensa deuotio, ipsius deuotionis, quæ non alta contemplationis sublimitas, sed submissa sancta simplicitatis humilitas efficit, præferri potuerit.

Ad cuius rei confirmationem, valet præclarum exemplum, relatum in Vitæ Patrum: Cum quidam Fratres Euchitæ erant, id est, orantes, qui docebant (soli orationi semper esse vacandam) ad Abbatem Lucium in Ennate aduenissent, requisit eos in ex, dicens: Quid soleris manibus vestris operari: illi dixerunt: Nos nihil manibus nostris operamur, sed secundum quod dicit postolus, sine cessatione oramus. Quibus senex dixit: Non manducatis: illi profesi sunt: Etia. Dixitq; eis, quando ergo comeditis, quis orat pro vobis? At illi conuenerunt. Et ita requisit eos, dicens: Numquid dormitis: cumq; illi se dormire dixissent, dixit eis: Quando ergo dormitis, quis orat pro vobis? Et non inueniant quid responderent ei. Tunc dixit eis: Indulgete ergo mihi, quoniam non facit is sicut dicitis: Ego autè dico vobis, quemadmodum manibus meis operans, sine cessatione oro. Sedit enim de mane vsque ad horam consumptam, & pauca palmiarum folia infundo, & facio exinde funiculos, & interim oro, dicens: Miserere mei Deus, secundam magnam misericordiam tuam, & secundam multitudinem miserationum tuarum dele iniquitatem meam. Cumq; complerem opera manuum mearum, & fecero aliqua vasa, aut paucos funiculos, & emero ex eis numos decem, ex ipsis nummis, duos do pauperibus, & reliquos comedo. Quando ergo comedo aut dormio, tunc illi orant pro me: atque ita per gratiam Dei, implentur à me quod scriptum est sine intermissione orate. Sed & sine aliorum orationibus fufis pro Fratribus, ex Dei amore laborantibus strenuè, ipsa eorum vita consumpta laudabiliter in laboribus manuum, est oratio. Quia, vt ait S. Augustinus, Bene viuendo laudatur Deus.

Sicut ergo duo illi nummi dati à Lucio Abbate pauperibus, orabant quodammodo pro eo (quia vt supra dictum est, quodlibet opus bonum, est quædam practica oratio, præsertim Eleëmofyna, quæ in Scriptura dicitur intercedere pro dante Eleëmofynam) ita ipsi labores fratrum Lancicij Opusc. Tom. 2.

eorum, ex Dei amore, & reuerentia pro Sacerdotibus & Clericis pie suscepti, & continuati, sunt multo melior oratio, quam erogatio duorum nummorum pauperibus facta: tunc quia ij pro quibus laborat sunt magis grati Deo (quippe serui Dei, votis Deo astricti, & Sacerdotio insigniti, ac vite Religiose sanctis exercitiis commendati: tum quia labores continui eorum, maiore pretio, & vt ita dicam, stipendio, sunt digni, quam sint duonummitum quia opera bona Sacerdotum & Clericorum pro auxilio animarum facta, à laboribus Laicorum Fratrum adiuta, sunt clamosa apud Deum oratio, que pro Fratribus Laicis, etià dum comedunt, & dormiunt, orat, & quasi clamat ad Deum, ac impetrat multa dona illis, quibus Deus remuneratur seruitia eorum, ob sui amorè alacriter exhibita. Non vacent ergo orationi quado laborandū est, subterfugiendo labores. Pro qua re extat præclarum exemplum to. 1. Annalium PP. Capucinatorum, de quodam Fratre, Qui in Provincia Umbria, Religiosi hominis perfectionem in multarum coronarum ac Psalm. recitatione collocans, ita à communibus Domus laboribus, & obsequiis vacabat, vt etiam reliquos honestè laborantes, velut rebus inutilibus occupatos argueret, illi Domini verba malè vitæ: Martha Martha, sollicita es, & turbaris erga plurima, porrd vnum est necessarium, Maria optimam partem elegit: atq; ita fiebat, vt dum Fratres consueto labore, in hortum fodere, is pallio amictus, per horti vias, coronas obmurmurans, deambularet; dum alij scopis domum vererent, is per claustra grauis, quasi qui diuinius rebus occuparetur, incederet; hic dum otio vacat, in grauem morbum incidit, à quo in extremum tandem vite discrimen rapitur: quo tempore dū illi à Fratribus funera parantur, repente in spiritu ad Dei iudicium se rapi cõspicit. Sedit iudex, illiusq; opera ad examen vocat. Mox Psalmi & corone in mediū prodeunt: quas iudex cõfessim iis partim, qui pro eo panem emendicauerat; aliis quoq; qui illi cibos parauerant; aliis pretereà, qui in esodienda tellure insudauerat; aliis item qui scopis mandauerant, disperitū iubet: deniq; omnibus illius bonis inter eos qui communibus Domus obsequiis vacauerant, à Domino diuisis, cum nihil honorū illi prorsus superesse, quo se inter Dei operarios collocaret, atq; à iudicis sententia tueretur, summo in discrimine versabatur, ne cõmunem à iudice cum otiosis ac pigris sententiã sustineret. At immensa Dei bonitas iudiciū prorogat ille igitur proprio periculo sapientior, cum à morbo conualuisset, stã studiosè omnibus domus obsequiis se mancipare cepit, vt que omnium erant, solus ipse perficere contenderet. Hinc in Religione recordes addiscant Communia Religiosa domus ministeria, qua cuique incumbunt, inter necessaria vite opera connumerari, meritoq; inter otiosos, à Deo computari, qui in contemptis, ad priuata se spiritus exercitia, præter obedientiam conferunt.

Hoc ipsum Deus ipse docere dignatus est. Nã cum S. Gertrudis oraret pro quadam personã illiteratã, qua grauabatur, pro eo, quod sibi videretur habere impedimentum ab oratione, ex diuersis curis officij sibi commissi, tale à Domino accepit responsum: Ego non elegi

20.
pag. 697.
num 55.
An. 1569

21.
22.
l. 3. c. 74.
pag. 396.
Iulian. diu. piet.

quo tale timeri incurrere impedimentum, quo deuotionis conquiratur detrimentum, & tamen postponit propria anima utilitatem, vt meam perficiat voluntatem, huius hominis piam intentionem ego tanti reputo, quod ipsam solam suscipio quasi pro opere perfecto, quod forte nunquam ad hoc veniat: vt hoc opus saltem incipiat: quod tamen habet coram me talem fructum, ac si omnem laborem persequeretur, & nullam vnquam negligentiam interea contraxerit.

Hanc veritatem bene perspectam habens noster P. Balthasar Aluar. quamuis initio sui in Societatem ingressus perturbaretur, dum non haberet tempus pro extraordinaria oratione, tamen postea agnita hac sua imperfectio, id non curabat, sed contentus ordinaria meditationis hora, occupabat se in rebus a sancta obedientia sibi impositis, extraordinarium tempus pro oratione non quaerens. Vnde loquens cum Christo: Ex nunc Domine protestor meam animi quietem nolle in eo ponere, vt plus temporis conquiram ad mea desideria quam bona explenda; sed in mei ipsius iactura propter te, non in eo, vt plus tibi tribuas, quam habeam, nec in sanitate aut commoditate alia habenda: sed in eo quod tibi placet. Placet autem Deo, vt qui venit ad Religionem, vt in ea laboret, & aliis seruiat, huic rei attendat, & id non relinquat propter orationem spontaneam: quam poterit habere dum nil habet quod in suo officio faciat, vt diebus festis & aliis, vt supra dictum est num. 18.

Sed vt supra ostensum est, ipse labor pura intentione susceptus, conferet deuotionem. Ideo sanctus ille noster Coadiutor Ioann. Ximenius, cum a P. Balthasare Aluar. suo Superiore fuisset interrogatus in manifestatione conscientiae: Quomodo se cum Deo haberet? respondit: Antequam me omnino Obedientia subicerem ac traderem, semper erant inquietus, nec bene mihi succedebat, ac postquam id facere duxeram, & re ipsa prestiti, adeo bene me habeo, vt nesciam quid vltra desiderem. Quod si Obedientia ipso tempore orationis, in aliqua alia re me occuparet, nihil curare quod eam non facerem, modo ego obedire: adeoque latius & pacatus currum sequar (quo solet res vehere ad Collegium ex praedio) atq; si in ipsa in oratione manerem: praecipue tum neq; sic oratio impediatur. Nam etiam currum sequens suos de Passione rhythmos repetebat ac meditabatur, suasq; Dominicas preces earumq; mysteria recolere. Habebat enim quosdam rhythmos de Christi Domini Passione, quos recitans, magnos sentiebat internos animi motus, vt non posset sibi a lacrymis temperare, vt ibidem scribitur pag. 525.

CAPVT QVARTVM.

Labores sunt Seminarium virtutum.

Perfusa deant sibi, labores manuum, ea intentione, vt dictum est susceptos, & deuota alacritate continuatos, non tantum magna conciliare merita & praemia, sed etiam conferre virtutes, & deuotionem magnam.

Primo, enim acquiritur & augetur per ma-

Lancicij Opus. Tom. 2.

nales labores virtus Humilitatis. Quatuor sunt inquit S. Bern. quae veram conferunt humilitatem: *Vilitas operis, assidua subiectionis, Comparatio melioris, iudicium Conditoris.* En primo loco ponit vilitatem operis. Ideo merito S. Bonauent. monet:

in sententiis. Spec. 2. p. c. 6.

Quoniam ad humilitatem humiliatio via est, non erubescant Religiosi humilia, nec humilitatis officia facile respiciant. Humilitatis autem officia sunt propria Fratrum Laicorum. Quocirca S. Dorotheus, cum ser. 1. dixisset: Neminem sine humilitate, vllum bonum posse attingere, vt aiebat Diuus Marcus Abbas, subdit: Hoc cum cognouissent sancti viri, omni studio & diligentia, (notate modum laborandi eorum) in operationes humiles, quibus sese Deo coniungerent, intenderunt. *Sancti, ex his plurimi amici Deo.* Et idem alio in loco ser. 2. ait: Quendam senem rogatum a fratre, quid esset Humilitas, respondisse: Magnum opus esse ac diuinum officio quid, vias vero humilitatis, labores corporeos esse, qui cum scientia sunt. Bene dixit, eos debere fieri cum scientia: quia non debent eo modo fieri, quo fiunt a secularibus Cocis, Pannificibus, Sartoribus, Sutoribus, aliisque fabris, sed recta intentione, ex caritate & Dei reuerentia, ex amore sincero erga alios domesticos, ex studio imitandi Sanctos, satisfaciendi pro peccatis propriis & alienis, cooperandi ad auxilia animarum per alios praestari solita; has enim intentiones & modos, labores manuales exercendi, parit scientia rerum spiritualium, quae docetur potissimum in Nonnariis, & in aliis Patrum spiritualium priuatis instructionibus. Nec tantum istud fuit sensus illius Senioris, de laboribus humilitatem parientibus, & superbiam humilitati contrariam atterentibus, sed omnium Sanctorum.

Hinc S. Ioannes Climacus dixit: *Viam humilitatis atque materiam, esse corporales labores, sancti & semper memorandi Patres, deseruerunt.* Et S. Augustinus ait: *Superbia tumorem, operis labore sanari.* Quod & Spiritus S. indicat Psalmo 106. *Humiliatum est in laboribus cor eorum.* Ideo Cassianus hanc morem habuisse omnia monasteria Aegypti & Thebaidis ait, vt in iis etiam senex annis onustus operis & sudoris assuetudinem, ita subire compelleretur, vt propriis manibus, iuxta Apostolicum Praeceptum, quotidianum victum, vel suis visibus, vel aduenientium preparans, & fastus vite praerita possit & delicias obliuisci, & humilitatem cordis, contritione laboris acquirere. Quod autem sit istud praecipuum Apostoli, dicit Cassianus alio in loco, 1. 10. Infr. co., asserens illud esse ab Apostolo positum 1. cap. 7. Thessal. 4. 11. *Operemini manibus vestris, sicut praecipimus vobis.* Et 2. Thess. 3. 10. *Si quis non vult operari, non manducet.*

26. gr. 25. de oper. mon. c. 13. 1. 2. Infr. cap. 3.

Quomodo autem labores corporales in officiis humilibus suscepti, sint causa humilitatis interna, potest a simili ostendi ex doctrina Galeni, in libro cui titulus est: *Quod mores animi, corporis temperamentum sequantur.* Nam ex pluitibus corporeis humiliationibus, anima ipsa quodam modo se accommodat, similibus exercitiis, praestertim, quia

27. 1. 10. Infr. cap. 7.

28.